

kanske skibe og ubåde er vigtig, ikke fordi den blev taget, men fordi den blev taget som et ensidigt skridt og på grund af, at den blev ledsaget af en række udtalelser om, hvad taktiske atomvåben til søs kan bruges til og, hvad der er mere interessant, hvad de ikke kan bruges til.

Det synes logisk, at en udfasning af over 1000 atomsprænghoveder, der hidtil har været helt essentielle for evnen til at afskrække russerne til søs, nødvendigvis må give grund til at spørge, hvorfor der overhovedet er taktiske atomvåben til søs – særligt når udfasningen sker helt udenfor eksisterende våbenkontrolaftaler, og særligt når den sker uden at sætte krav om tilsvarende skridt fra sovjetisk side.

Den amerikanske admiral Henry Mustin kommenterede beslutningen om udfasningen med at sige: »Konceptet for atomkrig til søs er et koncept hvis tid er forbi. Det er i USAs interesse at overbevise russerne om, at den er forbi«. Efter en konference i London sidste år havde jeg personligt lejlighed til at spørge den tidligere amerikanske flådeminister John Lehman, om han delte admiral Mustins synspunkt. Det gjorde han, sagde han, og han fik oven i købet støtte af den tidligere øverstkommanderende for den britiske flåde, Sir James Eberle.

Lehmans og Eberles »dueagtige« holdning til atomvåben til søs, går tilbage til Caspar Weinbergers »Forsvarsvejledning 1983-1988« fra begyndelsen af 1980'erne, et lidet bemærket papir, der fuldstændig ændrede USAs holdning til, hvilke søbaserede atomvåben der var nødvendige for at afskrække atomangreb på amerikanske hangarskibe.

Weinberger sagde, at det var USAs politik, at atomangreb mod flådestyrker ikke ville blive besvaret med anvendelsen af atomvåben mod flådestyrker, men derimod med angreb mod land. Denne doktrin blev en af de grundlæggende argumenter for Tomahawk krydsermissilet og degraderede andre taktiske søbaserede atomvåben til rene kampvåben. I den rolle, besluttede strategierne, var de mere til besvær end gavn, og derfor kunne den amerikanske flåde ikke overbevise kongressen om, at det var nødvendigt med nye atomvåben til erstatning for de gamle ASROC, Terrier og SUBROC.

De taktiske atomvåben har i de senere år været genstand for meget brede overvejelser i retning af en fuldstændig fjernelse. Lige siden Paul Nitze i april 1988 foreslog deres fjernelse, har en lang række højtstående personer argumenteret for, at en fuldstændig eliminering af disse ca. 5.000 atomvåben fra flådefartøjer begynder at give mening. Alene denne udvikling bør kunne gøre indtryk på dansk sikkerhedspolitik, også da det netop er disse våben, der særligt i 1980'erne har skabt splid i spørgsmålet om flådebesøg i danske havne.

Krydsermissilerne derimod, varsler den nye æra til søs. Indtil 1984 var hangarskibene de eneste taktiske flådesystemer, der havde evnen til at projektere styrke mod land. Men så begyndte USA udstationeringen af knap 4000 Tomahawk-missiler, og i slutningen af dette årti, vil 196 ubåde og overfladeskibe i den amerikanske flåde kunne ramme mål dybt inde på land. Det er værd at bemærke, at de vil kunne gøre dette med træfsikkerhed, der overstiger den præcision, man i dag kan præstere med det mest avancerede strategiske våbensystem.

Sovjet har »kopieret« det amerikanske Tomahawk-missil og har fra slutningen af 1987 påbygget udstationeringen af deres »Tomahawki«, kaldet SS-N-21, på atomubåde af typerne Akula, Sierra og Yankee Notch, hvor sidstnævnte er en ombygget strategisk ubåd. Også Victor III ubådene menes at blive forsynet med det nye missil. Ved udgangen af 1989 havde Sovjet 32 SS-N-21 ubåde.

Sammenlagt betyder denne rutinemæssige – men også epokegørende – udvikling en udvidelse af supermagternes taktiske atomare styrkeprojektion mod land fra 14 hangarskibe i 1983 til omkring 179 hangarskibe, slagskibe, krydsere, destroyere og angrebsubåde i 1992 (se Tabel 3).

Våbenkontrol

Der eksisterer ingen våbenkontrolaftaler, der behandler flådestyrker som så. Der er dog eksempler på, at flådestyrker berøres indirekte af aftaler. Det gælder for eksempel SALT-aftalerne fra 1970'erne, som sætter låg på antallet af strategiske atomvåben, herunder missilubåde-